

Sygn. akt III PK 48/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa E. K.
przeciwko Zespołowi Szkół Publicznych w R.
o przywrócenie do pracy i zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 sierpnia 2020 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w S.
z dnia 21 września 2018 r., sygn. akt VI Pa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka wniosła o uznanie złożonego jej wypowiedzenia za bezskuteczne i
przywrócenie jej do pracy u pozwanego na poprzednich warunkach.

Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 30 listopada 2017 r., sygn. akt IV P (...), przywrócił powódkę do pracy na poprzednich warunkach, zasądając od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.924,57 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy pod warunkiem podjęcia przez nią pracy, w pozostałej części oddalił powództwo.

Sąd ustalił, że strony w dniu 10 września 2010 r. zawarły umowę o pracę na czas określony od 1 września 2010 r. do 31 sierpnia 2011 r., w której wskazano, że powódka będzie zatrudniona na stanowisku pedagoga szkolnego w wymiarze 10/20 i wychowawcy świetlicy na 13/26 etatu. Od 1 października 2010 r. powódce powierzono obowiązki pedagoga szkolnego w pełnym wymiarze czasu pracy (20/20). Od 1 września 2011 r. powódka była zatrudniona u pozwanego na czas nieokreślony na stanowisku pedagoga szkolnego w pełnym etatu (20/20). W dniu 18 czerwca 2014 r. powódka uzyskała stopień nauczyciela mianowanego.

Sąd ustalił również, że powódka jest członkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP). W Oddziale ZNP w S. obowiązuje reguła, zgodnie z którą ochroną szczególną objęci są członkowie związku zajmujący w danym ognisku stanowiska kierownicze i w liczbie nie większej niż liczba kadry kierowniczej danej szkoły. W uchwale z 15 czerwca 2014 r. nr 3 (...) Zarząd Oddziału ZNP w S. przekazał zarządom ognisk ZNP objętych działaniem tego Oddziału prawo do reprezentowania ZNP i członków ogniska ZNP wobec pracodawców w negocjacjach w sprawie postanowień regulaminów, ponadto w sprawach dotyczących społecznej inspekcji pracy, prawo do reprezentowania pracowników w indywidualnych sprawach pracowniczych, poza sprawami wymagającymi upoważnienia prezydium w sprawach dotyczących realizowania art. 6, 8, 23.1, 27 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 263 ze zm.). Ponadto w uchwale tej zobowiązano prezesów ognisk i przewodniczących grup związkowych do przekazywania pracodawcom otrzymanych z Oddziału ZNP w S. informacji, o których mowa w art. 25¹ ustawy o związkach zawodowych, po uzupełnieniu przez siebie liczby faktycznie pracujących aktualnie w danej placówce. Zarząd Oddziału w S. uchwałą nr 2(...) z dnia 10 września 2015 r. wskazał między innymi, że „uznając i respektując wolę członków ogniw zaprezentowaną na posiedzeniu zarządu Oddziału w dniu 10 września 2015

r. przez m.in. prezesa ogniska przy ZSP w R. A. S. w sprawie zmian osobowych w zarządach w/w ognisk, Zarząd Oddziału ZNP postanowił jednogłośnie zaakceptować te zmiany i w par. 1 pkt 6 uchwały nr 2/(...)wykazać w ZSP R. powódkę. § 1 pkt 6 Uchwały nr 2(...) dotyczył upoważnienia do reprezentowania ZNP wobec pracodawcy na czas kadencji od 16 czerwca 2014 r. do 31 sierpnia 2019 r. w zakresie realizowania art. 6, 8, 23,27 pkt 2 i 3 ustawy o związkach zawodowych”. W uchwale 2(...) umieszczono postanowienie przy pkt. 7, z którego wynikało, że w Zespole Szkół Publicznych w R. ochroną od 1 września 2015 r. jest objęta powódka i że zmiany tej dokonano na podstawie protokołu wyboru prezesa ogniska ZNP w R., po zmianie miejsca pracy przez dotychczasowego prezesa ogniska ZNP. W dniu 11 września 2015 r. została wysłana do pozwanej szkoły pocztą elektroniczną kopia uchwały nr 2(...). W dniu 14 i 20 kwietnia 2016 r. powódka przesłała pozwanemu za pośrednictwem poczty elektronicznej informację, że w II kwartale 2016 r. w pozwanej szkole 4 osoby są członkami ZNP Oddział w S. Sąd ustalił, że dyrektor pozwanej szkoły miał świadomość, że powódka jest członkiem ZNP i pełni w nim funkcję, w związku z którą objęta jest ochroną przed zwolnieniem.

W dniu 26 kwietnia 2016 r. powódka otrzymała pismo o rozwiązaniu umowy o pracę z dniem 31 sierpnia 2016 r. z powodu zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole, uniemożliwiających dalsze jej zatrudnienie w pełnym wymiarze zajęć. Wypowiedzenie wręczył jej dyrektor szkoły, oświadczając, że stosunek pracy musi zostać rozwiązany ze względu na zmniejszenie liczby oddziałów. Powódka zapytała dyrektora, czy powiadomił o tym fakcie związku zawodowe, na co oznajmił, że nie ma takiego obowiązku. W piśmie z dnia 27 kwietnia 2016 r. prezes Oddziału ZNP w S. poinformował powódkę - jako prezesa ogniska ZNP, że dyrektor Zespołu Szkół Publicznych w R. do dnia dzisiejszego nie zwrócił się w żadnej formie o wyrażenie zgody na wypowiedzenie jej pracy lub warunków pracy i płacy. Sąd ustalił również, że Oddział ZNP w S., będący międzyzakładową organizacją związkową, jest organizacją reprezentatywną w rozumieniu art. 241^{25a} k.p. W ocenie Sądu, wypowiedzenie złożone powódce naruszało przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę, to jest art. 30 § 4 k.p. i art. 20 ust. 5a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karty Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U.

z 2019 r., poz. 2215). Sąd pierwszej instancji podzielił zarzuty powódki dotyczące braku konsultacji pracodawcy ze związkami zawodowymi odnośnie do zamiaru rozwiązania stosunku pracy z powódką (art. 20 ust. 5a i 5b Karty Nauczyciela). W ocenie Sądu pierwszej instancji, nie ma jednak racji powódka, że objęta była szczególną ochroną, o której mowa w art. 32 ustawy o związkach zawodowych. Sąd Rejonowy stwierdził, że nie zostało udowodnione, że w szkole, w której pracowała powódka, powołano ognisko ZNP (nie przedłożono wymaganej uchwały Zarządu Oddziału ZNP w S.). Dodatkowo, przy założeniu, że ognisko takie powstało, powódka nie udowodniła, że została wybrana na jego przewodniczącą (Sąd uznał, że wybory na tę funkcję nie zostały przeprowadzone, a przedłożony w tym zakresie dokument w postaci protokołu komisji skrutacyjnej poświadcza nieprawdę). Sąd Rejonowy wyjaśnił, że skoro szczególną ochroną zgodnie z uchwałą Zarządu Oddziału ZNP w S. nr 2(...) objęci są prezesi ognisk, wiceprezesi ognisk i grup związkowych, to powódka z ochrony tej nie korzysta, bo nie została wybrana na żadną z tych funkcji. W efekcie Sąd pierwszej instancji przywrócił powódkę do pracy na poprzednie warunki, przyznając wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy (pod warunkiem podjęcia przez nią pracy) w wysokości 3.924,57 zł.

Wyrok Sądu Rejonowego zaskarżył pełnomocnik powódki oraz powódka osobiście. Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 52.981,70 zł tytułem wynagrodzenia za okres od dnia 1 października 2016 r. do dnia 16 listopada 2017 r. pod warunkiem podjęcia przez nią pracy oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy w kwocie 3.924,57 zł brutto miesięcznie poczynwszy od dnia 17 listopada 2017 r. do dnia uprawomocnienia się wyroku pod warunkiem podjęcia przez nią pracy.

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 21 września 2018 r., sygn. akt IV Pa (...), oddalił apelację (pkt I), zasądzając od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.025 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej (pkt II).

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji, ustalając, czy powódka podlega ochronie wynikającej z art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych, miał prawo badać, czy akt wyborczy, na który powołuje się powódka

(wybór na prezesa ogniska), istniał i czy zgodny był ze statutem Związku. Za Sądem pierwszej instancji, stwierdził, że o ile nie budzi wątpliwości, że powódka była członkiem Oddziału ZNP w S. (co przesądzało za przyjęciem, że pracodawca w sposób nieuzasadniony odstąpił od konsultacji związkowej zamiaru rozwiązania z nią stosunku pracy), to wbrew twierdzeniom apelującej, nie zostało udowodnione, że w szkole, w której pracowała, powołano ognisko ZNP. Dodatkowo, na co prawidłowo zwrócił uwagę Sąd Rejonowy, przy założeniu, że ognisko takie powstało, powódka nie udowodniła, że została wybrana na jego przewodniczącą. Skoro szczególną ochroną zgodnie z uchwałą nr 2(...) Zarządu Oddziału ZNP w S. objęci są prezesi ognisk, wiceprezesi ognisk i grup związkowych, to powódka z ochrony tej nie korzystała, bo nie została wybrana do żadnej z tych funkcji. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 47 k.p. okazała się niezasadny.

Wyrok Sądu Okręgowego w S. powódka zaskarżyła w całości. Zarzucono naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a mianowicie:

(-) art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o związkach zawodowych, wobec jego niezastosowania, pomimo że zachodziły wszystkie wymagane prawem przesłanki jego zastosowania i oceny, że powódka była objęta ochroną związkową;

(-) § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie powiadamiania przez pracodawcę zarządu zakładowej organizacji związkowej o liczbie osób stanowiących kadrę kierowniczą w zakładzie pracy oraz wskazywania przez zarząd oraz komitet założycielski zakładowej organizacji związkowej pracowników, których stosunek pracy podlega ochronie (Dz.U. Nr 108, poz. 1013, dalej „rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 czerwca 2003 r.”), wobec jego niezastosowania i nieuprawnioną ocenę, że powódka nie była objęta ochroną związkową, pomimo imiennego wskazania powódki jako pracownika objętego ochroną związkową;

(-) art. 58 § 1 i § 2 k.c., wobec jego niewłaściwego zastosowania i przez niewłaściwą wykładnię, co zostało wyrażone w nieuprawnionej ocenie, że skutkiem naruszenia statutu związku zawodowego i uchybień formalnych jest nieważność

czynności polegającej na powołaniu Ogniska ZNP w pozwanej szkole, jak też wyboru i powołania powódki na stanowisko prezesa Ogniska ZNP.

Skarżąca wniosła o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Strona pozwana w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W wyroku z dnia 13 września 2017 r., I PK 338/16 (LEX nr 2401835) Sąd Najwyższy dokonał podsumowania dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego w kwestii dopuszczalności kontrolowania przez sąd pracy prawidłowości i zasadności czynności organów związkowych i zakresu tej kontroli w kontekście szczególnej ochrony przed rozwiązaniem umowy o pracę, przewidzianej w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych. Wskazano w nim, że w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 września 1990 r., III PZP 1/90 (OSNC 1991 nr 5-6, poz. 55) przyjęto, że pracownik, który faktycznie pełnił funkcję wiceprzewodniczącego zarządu zakładowej organizacji związkowej, korzysta z ochrony związkowej, mimo iż jego wybór odbył się z naruszeniem postanowień statutu związku zawodowego. Zasadniczym motywem tego twierdzenia było założenie, że sąd pracy, rozpoznając spór pracowniczy, nie może kontrolować prawidłowości i zasadności czynności organów związkowych, gdyż należy to do właściwych instancji związków zawodowych. Zaprezentowane w uchwale stanowisko było konsekwencją wcześniejszego zapatrywania wyrażonego w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 26 października 1988 r., III PZP 37/88 (LEX nr 13574), w której uznano istnienie ochrony działacza związkowego w sytuacji niezgodnego ze statutem przedłużenia kadencji w zarządzie. Powyższa linia orzecznicza była podtrzymywana w kolejnych judykatach. Wychodziły one z założenia, że sąd nie ma uprawnień do oceny zgodności działania związku

zawodowego z postanowieniami jego statutu, gdyż związek zawodowy zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy o związkach zawodowych jest niezależny w swojej działalności statutowej od pracodawców, administracji państwowej i samorządowej oraz innych organizacji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1999 r., I PKN 457/99, OSNAPiUS 2001 nr 10, poz. 339). Stanowisko to potwierdzono również w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2003 r., I PK 111/02 (LEX nr 103837) i z dnia 16 maja 2001 r., I PKN 393/00 (LEX nr 53626). Wytoczony kierunek wykładni był podzielany także w sprawach dotyczących ochrony przysługującej społecznemu inspektorowi pracy. Uznawano, że wybór, jak i odwołanie z funkcji zakładowego społecznego inspektora pracy leży tylko i wyłącznie w gestii pracowników danego zakładu pracy i nie podlega żadnej kontroli zewnętrznej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1974 r., III PRN 19/74, LEX nr 607494; z dnia 18 grudnia 2001 r., I PKN 755/00, OSNP 2004 nr 1, poz. 5; z dnia 3 sierpnia 2006 r., II PK 339/05, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 218; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1995 r., III PO 16/95, OSNAPiUS 1996 nr 12, poz. 68; z dnia 7 grudnia 2011 r., II PK 79/11, LEX nr 1163327). W wyroku z dnia 2 czerwca 2010 r., II PK 371/09 (LEX nr 590317) Sąd Najwyższy podkreślił, że przy braku formalnych wyborów społecznego inspektora pracy, korzysta on ze szczególnej ochrony, jeśli pracodawca akceptuje pełnienie przez niego funkcji. Równolegle w orzecznictwie rozwijała się interpretacja przeciwna. W wyroku z dnia 28 maja 1998 r., I PKN 151/98 (OSNAPiUS 1999 nr 12, poz. 395) Sąd Najwyższy uznał, że sąd ma obowiązek zbadać zarzuty niezgodnego z prawem lub z naruszeniem uchwał statutowych organów związkowych dokooptowania pracownika do zarządu zakładowej organizacji związkowej w celu wyjaśnienia, czy pracownikowi temu przysługuje ochrona. Sąd Najwyższy (w wyroku I PK 338/16) podkreślił jednak, że analiza tego judykatu pozwala twierdzić, że nie każde uchybienie postanowieniom statutu jest równoznaczne z uchyleniem szczególnej ochrony przed rozwiązaniem umowy o pracę, co potwierdzają stanowiska wyrażone w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2004 r., I PK 450/03 (LEX nr 1615703) oraz z dnia 3 marca 2005 r., I PK 263/04 (OSNP 2005 nr 21, poz. 337). W tym ostatnim wyroku Sąd Najwyższy zastrzegł, że co do zasady sąd nie ma kompetencji do badania zgodności ze statutem sposobu wyłaniania władz związku

zawodowego. Za poglądem tym stoi autonomia związków zawodowych. Wartość ta nie ma jednak charakteru absolutnego. Jej granice wyznacza bowiem obowiązujący porządek prawny, w tym zwłaszcza art. 59 Konstytucji, postanowienia Konwencji nr 87 MOP z 9 lipca 1948 r. dotyczącej Wolności Związkowej i Ochrony Praw Związkowych (ratyfikowanej przez Polskę 14 grudnia 1956 r., Dz.U. z 1958 r. Nr 29, poz. 125) oraz przepisy ustawy o związkach zawodowych. W ramach tej autonomii związki zawodowe są - między innymi - uprawnione do samodzielnego i swobodnego określania, w statucie i uchwałach, struktury organizacyjnej (art. 9) oraz ustalania zasad sprawowania funkcji związkowych (art. 10). Postanowienia statutu (także w tym zakresie) wiążą jednak nie tylko członków związku zawodowego i jego władze, ale także instytucje (podmioty, organy) zewnętrzne, w tym sądy. Sąd nie może ingerować w treść statutu. Może jednak i powinien, a niekiedy nawet musi stosować autonomicznie uchwalony statut związku zawodowego. Nie jest wobec tego tak, że działania organów związku zawodowego (podejmowane przez nie czynności) nie podlegają kontroli co do zgodności z prawem, w tym ze statutem, w szczególności wówczas, gdy wywodzone są stąd przez członka związku lub jego działacza prawa podmiotowe pracownicze. Także i w innych wyrokach Sąd Najwyższy uznawał, że wadliwości procedury powołania do władz związku mogą skutkować nieistnieniem ochrony (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., I PK 30/04, OSNP 2005 nr 12, poz. 175; z dnia 14 kwietnia 2010 r., III PK 62/09, LEX nr 602055). W wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r., II PK 164/04 (OSNP 2005 nr 17, poz. 268) Sąd Najwyższy uznał, że za pracownika upoważnionego do reprezentowania zakładowej organizacji związkowej wobec pracodawcy, może być uznany tylko ten pracownik, który na podstawie przepisów statutowych reprezentuje związek na zewnątrz (występuje w bezpośrednich relacjach z pracodawcą). Jeśli nie został on w tym zakresie upoważniony, to wskazanie go w uchwale zarządu jako osoby korzystającej z ochrony przewidzianej w art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych jest prawnie nieskuteczne.

W związku z przedstawioną rozbieżnością w orzecznictwie Sąd Najwyższy (w wyroku I PK 338/16) przedstawił wzorzec koncyliacyjny względem różnorodnych racji, z uwzględnieniem dwóch aspektów: po pierwsze, faktycznego reprezentowania związku zawodowego wobec pracodawcy, po drugie, aktywności

pracodawcy w demonstrowaniu naruszenia statutu związku zawodowego. Podkreślił, że uchybienie postanowieniom statutu ma zazwyczaj charakter statyczny, dotyczy bowiem konkretnej czynności. Reprezentowanie związku zawodowego wobec pracodawcy rozciągnięte jest w czasie. Zatrudniający otrzymuje informację o objęciu konkretnych osób ochroną. Ma zatem możliwość zweryfikowania, czy wyznaczenie to odpowiada postanowieniom statutu. Może zatem zgłaszać organizacji związkowej obiekcje. Jeśli to uczyni, rozsądne staje się twierdzenie, że uchybienie statutowi związku zawodowego przy wyznaczaniu pracowników podlegających szczególnej ochronie powoduje nieskuteczność powołania się na art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych w późniejszym okresie (w sprawie z odwołania pracownika). Brak aktywności pracodawcy w tym zakresie nie powinien negatywnie oddziaływać na sytuację pracownika, który w interesie załogi i poszczególnych pracowników przez dłuższy czas realnie występował w imieniu związku zawodowego wobec pracodawcy. W takim bowiem wypadku podniesienie przez pracodawcę na etapie sporu sądowego zarzutu uchybienia statutowi może być uznane jako działanie instrumentalne.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie, nie deprecjonując takiego stanowiska, uznaje jednak, że w omawianej kwestii (dopuszczalności kontrolowania przez sąd pracy prawidłowości i zasadności czynności organów związkowych) istotne znaczenie ma waga uchybień wobec postanowień statutu związku. W powyższej sprawie (I PK 338/16) chodziło o uchybienie postanowieniom statutu polegające na nieuzyskaniu zgody innego organu związkowego na wyznaczenie powoda do reprezentowania organizacji związkowej wobec pracodawcy. Zdecydowanie inną (cięższą) natomiast wagę ma brak (w ogóle) uchwały uprawnionego organu w przedmiocie wyznaczenia do reprezentowania organizacji związkowej wobec pracodawcy. W tym przypadku nie ma aktu „wyznaczenia” o którym mowa w art. 31 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych, w związku z tym wskazanie pracownika, którego stosunek pracy podlega ochronie (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 czerwca 2003 r.) jest bezskuteczne. Inną natomiast rzeczą jest umyślne wprowadzenie w błąd uprawnionego (do wyznaczenia) organu co do uzyskania społecznej legitymacji do reprezentacji, gdy ta stanowi warunek wyznaczenia (np. przedstawienie

niezgodnego z rzeczywistością protokołu wyboru na stanowisko związkowe). W tym przypadku zarówno wyznaczenie, jak i wskazanie wywołuje skutek w postaci objęcia ochroną, lecz korzystanie z tego prawa może być oceniane z perspektywy art. 8 k.p. w odniesieniu do żądania przywrócenia do pracy, jak też okresu, za który przysługuje wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy.

Szczególna ochrona przed rozwiązaniem umowy o pracę, przewidziana w art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych w przypadku innych pracowników niż członkowie zarządu, uzależniona została od dwóch warunków. Po pierwsze, dana osoba ma być członkiem zakładowej organizacji związkowej, a po drugie, powinna zostać upoważniona do reprezentowania tej organizacji wobec pracodawcy. Przepis ten na podstawie art. 34 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych znajduje zastosowanie do międzyzakładowej organizacji związkowej.

W wyroku z dnia 8 marca 2012 r., III PK 52/11 (OSNP 2013 nr 3-4, poz. 34) Sąd Najwyższy wyraził podzielany przez obecny skład Sądu Najwyższego pogląd, że nowelizacja art. 32 ustawy o związkach zawodowych (od 1 lipca 2003 r. - na mocy ustawy z dnia 26 lipca 2002 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw; Dz.U. Nr 135, poz. 1146) rozszerzyła grono członków zakładowej organizacji związkowej, spośród których zarząd danej organizacji może dokonać wyboru osób podlegających wskazaniu w trybie ust. 1 tego artykułu. Wyrażoną w formie uchwały wolą zarządu zakładowej organizacji związkowej gwarancję trwałości stosunku pracy może więc uzyskać zarówno członek owego zarządu - i to bez względu na zajmowane w nim stanowisko - jak i pracownik zrzeszony w tejże organizacji pełniący funkcję w innych niż zarząd organach lub strukturach niższego szczebla albo niepełniący żadnej funkcji, jednakże pod warunkiem, że jest upoważniony do reprezentowania danej organizacji wobec pracodawcy lub organu (osoby) dokonującego za pracodawcę czynności z zakresu prawa pracy. Źródłem upoważnienia do tego rodzaju reprezentacji zakładowej organizacji związkowej nie jest art. 32 ustawy o związkach zawodowych. Przepisy tego artykułu określają jedynie krąg podmiotów, spośród których zarząd zakładowej organizacji związkowej może dokonać wyboru osób predystynowanych do objęcia ich stosunków pracy szczególną ochroną, a do tego to grona należą także członkowie tejże organizacji upoważnieni do reprezentowania

jej wobec pracodawcy, natomiast nie stanowią one źródła owego upoważnienia. Źródłem uregulowania problematyki reprezentacji zakładowej organizacji związkowej w rozumieniu art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych należy upatrywać głównie w art. 9 tej ustawy. Ponadto przepis art. 13 ustawy o związkach zawodowych zawiera katalog postanowień, które powinny znaleźć się w statucie związku zawodowego i obejmuje również sposób reprezentowania związku. Przepis art. 13 pkt 8 ustawy uzupełnia treść art. 9 ustawy. Związek zawodowy posiada samodzielność w kształtowaniu swojego ustroju wewnętrznego, tworzeniu organów i precyzowaniu ich kompetencji oraz reguł postępowania, a także określaniu sposobu reprezentacji wobec innych podmiotów. Nie ingerując w swobodę decydowania przez związek zawodowy o swojej strukturze organizacyjnej i zasadach reprezentacji, ustawodawca wskazał, w jakich aktach kwestie te powinny być uregulowane. Są nimi statuty i uchwały związkowe.

Powódka była członkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego. Statut tego związku (w brzmieniu aktualnym dla niniejszego sporu) w art. 16 ust. 1 przewiduje, że jego ogniwami organizacyjnymi są okręgi, oddziały i ogniska. Oddział jest międzyzakładową organizacją związkową o uprawnieniach zakładowej organizacji związkowej w rozumieniu ustawy o związkach zawodowych i jest ogniwem nadrzędnym w stosunku do ognisk z danego terenu. Do kompetencji zarządu oddziału należy reprezentowanie ZNP i jego członków wobec pracodawców na terenie działania oddziału (art. 52 ust. 1 pkt 1 Statutu). Swoje kompetencje może przekazać zarządowi ogniska (art. 52 ust. 2) na mocy uchwały, który wówczas ma te kompetencje (art. 56 ust. 2). Z woli Zarządu Oddziału w S. wyrażonej w formie uchwały (uchwała z 15 czerwca 2014 r. nr 3(...)) postanowiono o przekazaniu zarządom ognisk kompetencji do reprezentowania organizacji związkowej wobec pracodawcy. Zatem z mocy postanowień Statutu i uchwały Zarządu Oddziału osobami upoważnionymi do reprezentacji wobec pracodawcy byli prezesi zarządów ognisk funkcjonujących przy szkołach. Z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wynika, że przy pozwanej szkole nie powstało ognisko ZNP, skoro nie podjęto uchwały Zarządu Oddziału w S. o jego utworzeniu, a zgodnie z art. 19 ust. 3 Statutu, utworzenie, rozwiązanie lub połączenie ognisk następuje na podstawie uchwały właściwego terytorialnie zarządu oddziału. To ustalenie – brak

stosownej uchwały - nie może być zwalczane w oparciu o zarzut naruszenia prawa materialnego (art. 58 § 1 i 2 k.c.). Również w oparciu o te przepisy nie może być analizowana ocena skutków braku tej uchwały, gdyż uchwała o powołaniu ogniska nie jest czynnością prawną (między posiadającymi osobowość prawną stronami), ale aktem wewnątrzwiązkowym.

Skoro przy ZSP w R. ognisko nie powstało, kompetencje do reprezentowania organizacji związkowej wobec pracodawcy pozostały przy zarządzie Oddziału w S., który mógł wskazać powódkę (członka ZNP) jako upoważnioną do tej reprezentacji bez względu na to, że nie pełniła funkcji prezesa zarządu ogniska. Konieczne zatem było przeanalizowanie w tym kierunku uchwał Zarządu Oddziału (prowadzących do objęcia powódki szczególną ochroną związkową przed rozwiązaniem stosunku pracy), w szczególności uchwały z dnia 10 września 2015 r. nr 2/[...], w konfrontacji z informacją udzieloną pracodawcy w trybie § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 czerwca 2003 r. i stwierdzenie, czy można przyjąć, że wolą Zarządu Oddziału (niezależnie od wywołujących ją motywacji) było wyznaczenie powódki do reprezentowania związku wobec pracodawcy.

W rezultacie potwierdził się zarzut naruszenia art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o związkach zawodowych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.